

literatūra
sākumskola

MĀCĪBU PAPILDMATERIĀLI

Kārlis Vērdiņš

“Tētis”

2021

Mācību līdzeklis ir raidījuma “LITERATŪRE / SĀKUMSKOLA” papildmateriāls.

Uzdevumu lapas paredzētas izmantošanai gan mācību iestādēs, gan mājās – lasītprasmes veicināšanai un mūsdienu latviešu bērnu grāmatu un to autoru iepazīšanai.

Uzdevumu autori: Aelita Andrejeva un Kārlis Vērdiņš

Metodiķe: Aelita Andrejeva

Dizains: Lāsma Olte

Ilustrācijas: Reinis Pētersons, Lāsma Olte

Izstrādāja: SIA “Vides filmu studija” <https://vfs.lv/>

Apskatītā grāmata: Kārlis Vērdiņš “Tētis”, izdevniecība “Liels un mazs”, 2016

www.lielsmazs.lv

© Valsts izglītības satura centrs | Atbalsts izglītojamo individuālo kompetenču attīstībai, projekta numurs 8.3.2.2/16/1/001

<https://atbalstsizcilibai.lv/>

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

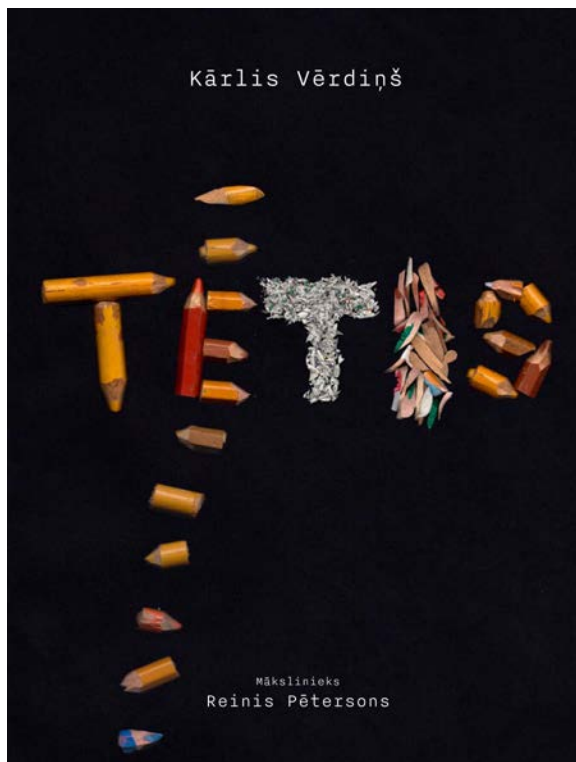
atbalsts
izcilībai

GRĀMATZĪME

foto: Toms Harjo

Kārlis Vērdiņš (1979) bērniem sarakstījis dzejoļu krājumus “Burtiņu zupa” (2007), “Tētis” (2016) un poēmu “Dilles tante” (2018). Viņa dzejoļi bērniem ir komponēti, iestudēti teātrī un apbalvoti, bet grāmata “Tētis” ir izdota spāņu valodā.

Kad Kārlis bija mazs, tad viņa vecāki dažkārt sacerēja kādu dzejoli ar atskaņām, lai apsveiktu savus draugus un kolēģus dzimšanas dienā. Kārlim iepatīkās doma, ka var meklēt atskaņas un rakstīt dzejoļus, un ar laiku viņš sāka rakstīt arī pats.

Dzejoļu krājums “Tētis” ir satikšanās vieta bērniem un pieaugušajiem. Dzīve ir dažāda – tajā ir gan priecīgi, gan arī skumji brīži. Lasiet, vērojiet, domājiet un nonāciet pie personīgām atklāsmēm!

Kārlis Vērdiņš

Uzdevumi

Pirms sāksi lasīt grāmatu un pildīt uzdevumus, uzraksti domu kartē, ko tu saproti ar vārdu "ģimene"!

Uzraksti atbildes uz jautājumiem!

Kāpēc tev ir/nav svarīga ģimene?

Kāds, tavuprāt, ir ģimenes uzdevums? Kāpēc cilvēki veido ģimenes?

Marta un Gustavs ir māsa un brālis. Viņi uzskata, ka ģimene ir viņu vērtība un ir izveidojuši savas ģimenes vērtību koku.

MARTA

GUSTAVS

**Justies labi
Piedot
Mīlēt
Rūpēties vienam par otru
Turēt dotos solījumus
Palīdzēt**

Mūsu ģimenes vērtības

Iekrāso tos vārdus, kuri, tavuprāt, raksturo ģimeni, kurā var justies labi un droši!

Paskaidro, kāpēc tu tā domā!

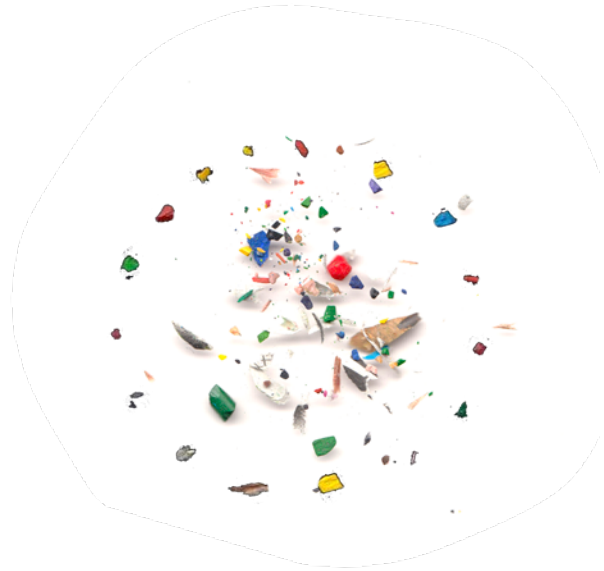

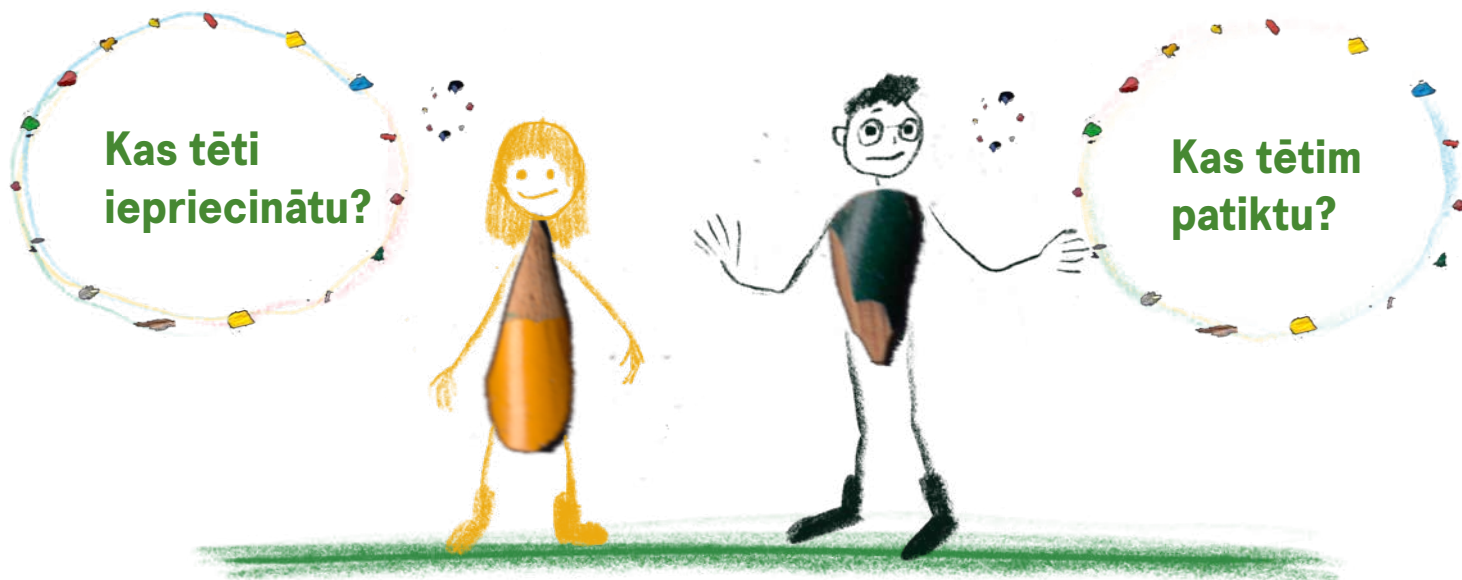
Ja nesaproti kāda vārda nozīmi, meklē šeit: <https://tezaurs.lv/>

Ja vēlies, papildini ar vārdiem, kuri šeit nav uzrakstīti, bet tev liekas svarīgi!

Izveido savu ģimenes vērtību koku!

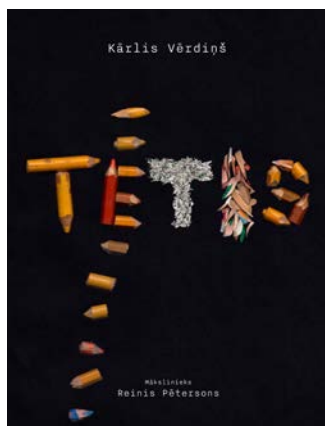
Tuvojas Tēva diena, tāpēc bērni grib iepriecināt savu tēti.
Palīdzi Martai un Gustavam izdomāt, kā viņi varētu sagatavoties Tēva dienai un
iepriecināt savu tēti!

Iesaki! Kā to izdarīt?
Plāno pa soļiem!

Plāns, kā sagatavoties Tēva dienai

- 1.solis. Vispirms noskaidrošu ... _____
- 2.solis. Pēc tam uzzināšu ... _____
- 3.solis. Pēc tam ... _____
- 4.solis. Pēc tam ... _____
- 5.solis. Beigās ... _____

Darbojies kopā ar Martu un Gustavu!
Lai to darītu, tev būs nepieciešama K. Vērdiņa grāmata "Tētis".

Pēc katra uzdevuma veikšanas ieskaties savā plānā. Ja nepieciešams,
papildini un veic izmaiņas!

1. UZDEVUMS

Izlasi dzejoļu fragmentus! Aizpildi tabulu!

Dzejoļu fragmenti	Kāds ir tētis?	Vārdi un vārdu savienojumi, kas par to liecina. Ko tētis dara?
<p>mans tētis no rīta modina tam roka ir stipra un maiga viņš skropstu saudzīgi pirkstos tver un noņem no mana vaiga</p> <p>viņš miežu putru man uzvāra un kastrolī pasilda pienu pēc brokastīm atveram grāmatu un lasām to visu dienu [..] "Mīlais tētis"</p>	<p>Gādīgs Rūpīgs Mīļš</p>	<p>Modina Uzvāra putru Pasilda pienu Lasa man grāmatu</p>
<p>[..] Man nepatīk tie gājēji, kas velkas pāri ielām, kas tūlājas un čammājas un blenž ar acīm lielām.</p> <p>Es uzpīpinu spēcīgi un uzdodu pa gāzi, lai attopas un ceļu dod, un redz, ka joki mazi. [..] "Tētis – šoferis"</p>		
<p>[..] tētis atliec zaru kas durtiņām priekšā atver durvis un ved mani iekšā</p> <p>caur lodziņu vērosim sniegu un vēju un tētis lies man mežrožu tēju "Tētis un sniegs"</p>		
<p>[..] vai! tētis redz manas piezīmes un visas atzīmes sliktās un dienasgrāmatu šķirstīdams kļūst arvien piktāks un piktāks [..] "Burve"</p>		
<p>mūsu tētim ir viens niķis mūsu tētis – politiķis runā daudz un acis bola jaukas lietas viņš man sola:</p> <p>vest uz minigolfa klubu akvaparkā šļūkt pa trubu sporta riteni man pirks laukos pašam būs man zirgs – visu došu – tētis smaida – tikai mazliet jāpagaida</p> <p>paiet dienas nedēļas taču nenotiek nekas [..] "Tētis – politiķis"</p>		

Kā tu vari izmantot iegūto informāciju, lai sasniegtu izvirzīto mērķi?

2. UZDEVUMS

Reizēm tētis jokoja un dauzās!
Dzejoli "Tētis – šoferis" viņš ir izdzēsis vārdus!

Atjauno dzejoli! Svītriņu vietā ieraksti, tavuprāt, piemērotākos vārdus!

[..]
Tētis mans ar citiem _____
laiž pa šoseju uz _____
Mūsu auto labi rit,
ātrums: simtu _____.

Tētis iekrampējas _____,
sažņaudz abas rokas dūrēs.
Mūs nevienam _____,
ātrums: simtu _____.

Tālāk tētim slikti bija:
pakaļ dzinās _____,
pazaudēja _____,
nokavējām _____.

Izlasi atjaunoto dzejoli pārējiem klasesbiedriem!
Salīdzini to ar oriģinālu grāmatas 17. lappusē!

Izlasi visu dzejoli un uzraksti, kādus ceļu satiksmes noteikumus pārkāpj tētis!

Prognozē, kas varētu notikt tālāk, ja policija tēti neapturētu?

TĒTIS –
ŠOFERIS

Dzejoli "Tētis - filozofs" tētis ir sajaucis vārdus!

Izgriez šos vārdus un izveido dzejoli!

TĒTIS -
FILOZOFŠ

dienu es laimes kurmi
gribu dilles es lāpstu!
pat līdz zemes vidum
nakšu es dārgumus tur
sēšu visu simtu rakšu
slāpstu aizrakties dod
es kontrolēšu man pēc

Uzraksti savu izveidoto dzejoli!

TĒTIS – FILOZOFIS

**Izlasi to klasesbiedriem!
Salīdzini savu izveidoto dzejoli ar oriģinālu!**

**Izraksti divus citātus (četrriņķus) no dzejoļiem – vienu citātu, kurā izteiktajai domai tu piekrīti un otru citātu, kurā izteiktajai domai tu nepiekrīti.
Pamato savu izvēli!**

Citāts no grāmatas:

Piekrītu, jo

Citāts no grāmatas

Nepiekrītu, jo

**Salīdzini savu darbu ar kāda klasesbiedra darbu!
Pārrunājiet, kā jūs rīkotos līdzīgās situācijās!**

Uzraksti!
Kādi ir tavi niķi?
iesaki, kā ar tiem cīnīties!

Niķi	Tavi ieteikumi, kā ar tiem cīnīties

Vai to ģimenes locekli, kurš kļūdās vai reizēm uzvedas dīvaini, var mīlēt?
Kāpēc tu tā domā?

Kā tu vari izmantot iegūto informāciju, lai sasniegtu izvirzīto mērķi?

Tētīm patīk ātrums!
Mēs varētu sarīkot
sacensības!

Mēs varētu spēlēt datorspēli,
kurā var braukt ar sacīkšu
mašīnām!

3. UZDEVUMS

Man ir ideja!
Mēs varam tētīm veltīt
pašu sacerētu dzejoli!

Tiešām!
Kā būtu, ja mēs šo dzejoli viņam
nodziedātu?

Izlasi K.Vērdiņa dzejoli “Austiņas” un noklausies dziesmu šeit: “Austiņas”
(R. Sējāns, Pīlādžiši&Cool Kids):
<https://ej.uz/1utt>

AUSTIŅAS

paņem vienu austiņu
otru atstāj man
lai mums abiem austiņās
viena dziesma skan

bīti ātri lauzīti
basi zemi gausi
glauda tavu ausīti
glauda manu ausi

melodija līst un kūst
tā kā saldējums
katrs vārds ko dziesmā dzied
sacīts ir par mums

nedzirdam ko pūlis dīc
apkārt tev un man
pirmās mīlestības hits
mūsu ausīs skan

Vēro, kā autors sacerējis dzejoli, kā bērni raidījumā “Literatūra/sākumskola”
3. epizodē – Kārlis Vērdiņš “Tētis” dzejolim dod iespēju dziesmā izdzīvot jaunu dzīvi!

Līdzīgi saceri vēl kādu pantiņu! Sacerot pantiņus, seko, lai vari nodziedāt atbilstoši mūzikas ritmam!

Plāns, kā Marta un Gustavs sacerēja dzejoli

Sākumā uzrakstījām lietvārdus, kurus gribētu iekļaut dzejolī!

Tētis, meita, dēls, kaķis, pankūkas, mašīna.

Turpini izdomāt vārdus!

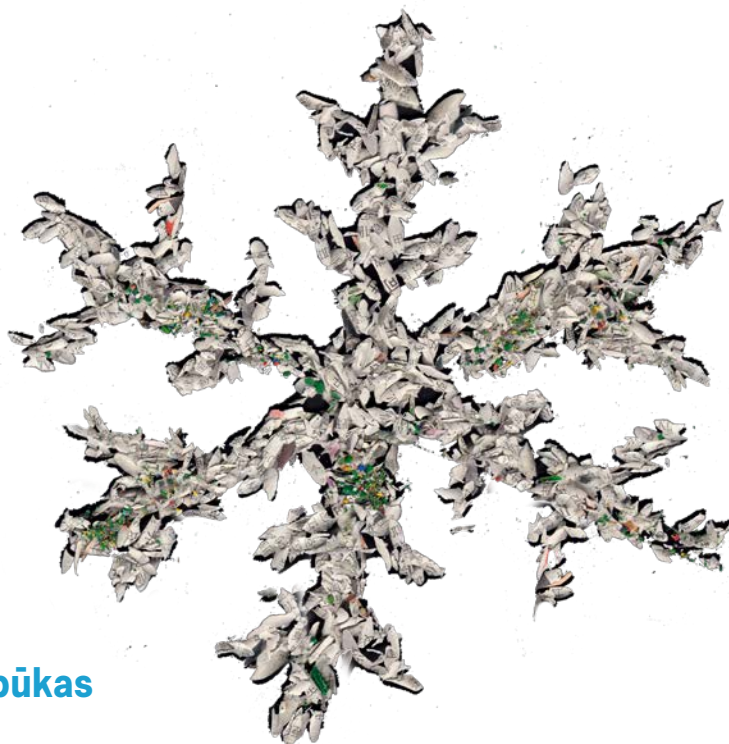

Pamanījām, ka autors savos dzejoļos lieto ļoti daudz salīdzinājumu!
Sākumā salīdzinājumus meklējām autora tekstos!
Tad papildinājām tos ar saviem salīdzinājumiem!

<p>sniegpārslas lēkā ap mani kā blusas es eju krūmam gar trešo pusi “Tētis un sniegs”</p>	<p>Tie nobīstas, uz ietves lec un nosarkst tā kā neļķes “Tētis – šoferis”</p>
<p>melodija līst un kūst tā kā saldējums “Austiņas”</p>	<p>guļ pūpolu jēriņš mīksts kā samts bet austiņa mana karst un pampst “Bīstamie prieki”</p>

sniegpārslas kā mazas zvaigznītes

sniegpārslas kā milti

sniegpārslas kā pūkas

sniegpārslas kā mazas meitenītes

sniegpārslas kā blusas

Tad izdomājām dažādus salīdzinājumus!

Tētis kā ozols, meita kā oga, dēls kā miļš kaķēns, pankūkas kā mazas saulītes, mašīna kā rūcoša vabole.

Turpini izdomāt salīdzinājumus vārdiem, kurus uzrakstīji sākumā!

Pamanījām, ka autors dzejoļos izmanto atskaņas!

viņš gaitēņa durvīm grib izskriet **cauri**
bet atsitas – bums!

pret stiklu ar **pauri**

“Bīstamie prieki”

jo gudru cilvēku **mājās**
domā un domā bez **stājas**

jo gudru cilvēku **mājās**
kontroles sviras ir **vājas**

“Putekļi”

lai jēriņš nāk ārā no auss bez **raižu**

es pūpolu aitiņu palīgā **laižu**:

modini jēriņu – lai tas **ceļas**

un ārā no manas austiņas **veļas**!

“Bīstamie prieki”

tēvs apsien sniegbaltu priekšautu

es klausos pa radio **ziņas**

no virtuves smaržo pēc paprikas

tur veidojas vakariņas

“Mīļais tētis”

Tad paši sākām izdomāt atskaņas!

Mašīnu – izbrīnu. Rūc – dūc, sūc, ielūdz. Pankūka – kūka, trūka, parūka.

Turpini izdomāt atskaņas vārdiem, kurus uzrakstīji sākumā! Izmanto atskaņu vārdnīcu: <http://miki.lv/>

Sekojam ritmam!

Kas sanāca?

tētis taisa mašīnu

visu vakaru

saki ko gan gribi tu

varbūt pankūku

tētis taisa mašīnu

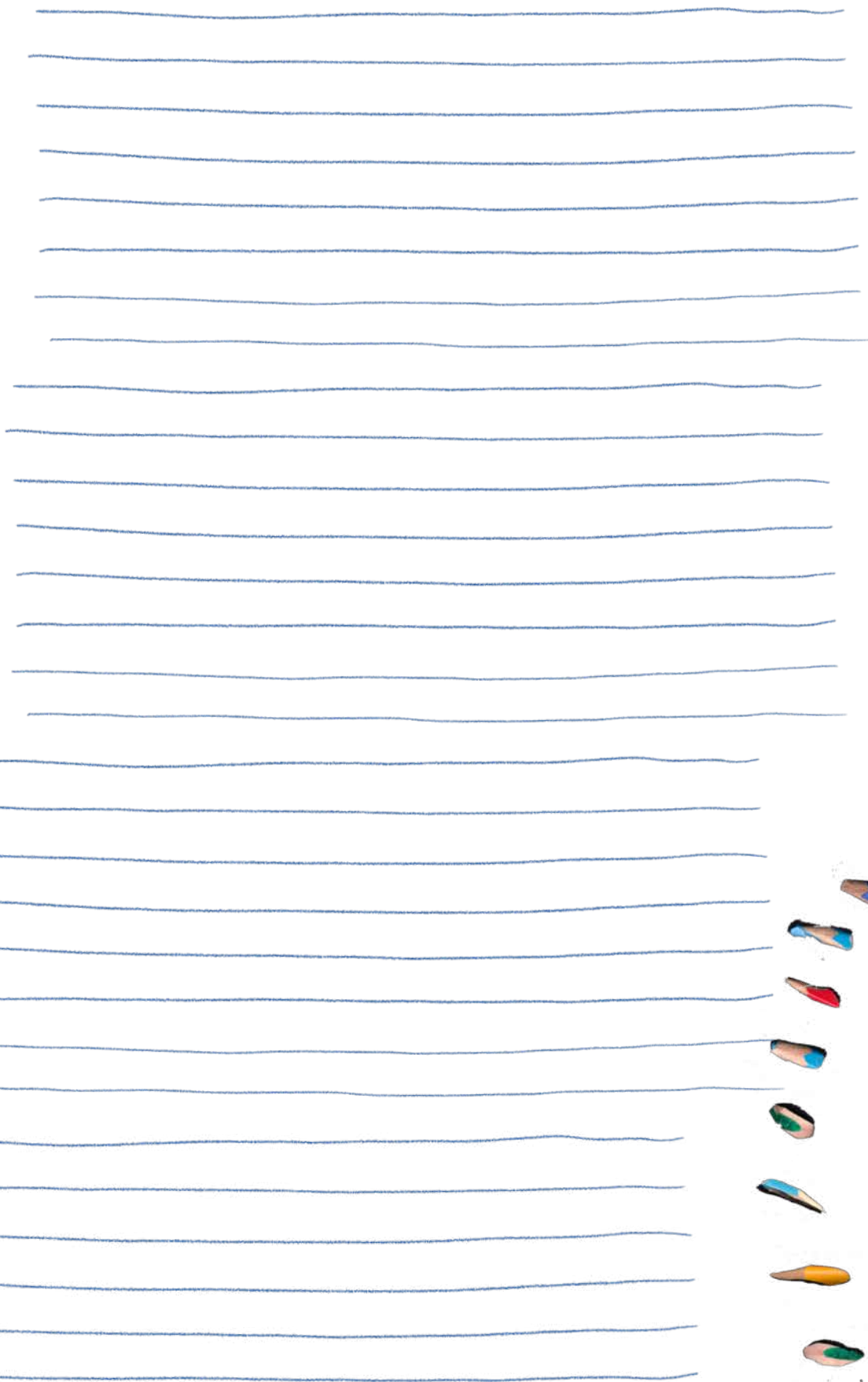
un pie sevis rūc

vabolēm par izbrīnu

arī motors dūc

Tad mēs to nodziedājam!

A page of blue-lined handwriting paper. The lines are horizontal and evenly spaced. On the left and right sides, there are decorative elements consisting of various colored pencil shavings and small pieces of wood, arranged in a vertical line.

Dziedot savu sacerēto dziesmu, vari izmantot šo fonogrammu:
<https://ej.uz/wf7t>

Marta un Gustavs iepriecināja tēti, sacerot dzejoli, pārvēršot to dziesmā un nodziedot!

Padomā un uzraksti, kā tu varētu iepriecināt kādu savas ģimenes locekli! Tev nav jāgaida svētki! Dari to tūlīt!

Kā es varu iepriecināt _____ :

Īsteno savas idejas!

Atgriezies pie plāna (soļiem), kurus uzrakstīji sākumā, lai palīdzētu Martai un Gustavam sagatavoties Tēva dienai.

Pastāsti!

Vai tu ievēroji visus soļus?

Vai darba secība bija tāda, kā plānoji sākumā?

Ko nākamajā reizē tu darītu citādi?